

**Рус телендә урта гомуми белем бирү мәктәбенең рус төркемендә
укучылар өчен татар теленнән үткәрелә торган
муниципаль тур өчен олимпиада биремнәре
2018-2019 уку елы, 4 нче сыйныф**

**Олимпиадные задания муниципального тура по татарскому языку для
общеобразовательных организаций с обучением на русском языке
(для изучающих татарский язык)
2018-2019 учебный год, 4 класс**

Максимальный балл – 75

Время выполнения – 90 минут

Письменная часть

1. Образуйте сложные слова, соединив два слова в одно. (Максимальное количество – 6 баллов)

АШ, ТАШ, БОДАЙ, КУЛ, ТӨН, КОШ, БАКА, ЯУЛЫК, ЯК, КАРА, АК,
ХАНӘ

_____	_____
_____	_____
_____	_____

2. Напишите вопросы, ответами на которые являются следующие предложения. (Максимальное количество – 12 баллов)

1) – _____

– Мин аның “Нечкәбил”, “Куян кызы” әкиятләрен бик яратам.

2) – _____

– Без өйдә өчпочмак, бөлеш, чәк-чәк пешерәбез.

3) – _____

– Аны бит әнием пешерде, шуңа күрә бик тәмле!

4) – _____

– Юк, күз яшьләре шатлыктан да агалар бит алар...

3. Расставьте предложения в нужном порядке, чтобы получился связной текст (укажите последовательность в цифрах). (Максимальное количество – 10 баллов)

№	Предложения	Макс. кол-во баллов – 10	Баллы
	Үзе кечкенә булса да, тавышы бик еракларга ишетелгән, ди.	1	
	Шулай беркөнне су астыннан өскә күтәрелгән бу бака һәм тирә-якны яңгыратып бакылдарга керешкән.	1	
	Үрдәк баканың бакылдавын мактарга тотынган.	1	
	Үрдәкнең борынына менеп атланган.	1	
	Түгәрәк күл буенда, камышлыктар төбөндә яшәгән, ди, бер бакылдык бака.	1	
	Бака бик шатланган, тагын да күбрәк бакылдаган.	1	
	Шулвакыт камышлар арасында йөзеп	1	

	йөргән үрдәк, баканың тавышын ишетеп, аның янына ашыккан.		
	Ул көн-төн мактанган: «Бакка-как-как, мине эзләп тап! Миннән оста жырчы, биюче юк. Исемем — Бакылдык, үзем бер батам, бер калкам»,— ди икән.	1	
	«Кил әле, борыным өстенә мен әле. Колакларым катырак, жырыңны бик ишетәсем килә»,— дигән үрдәк. Бака бик шатланган.	1	
	Жырларга дип авызын ачуы булган — үрдәк баканы капкан да йоткан.	1	

4. Являются ли данные высказывания верными? Поставь знак «+» или «-» в соответствующей ячейке в бланке ответов. (Максимальное количество – 5 баллов)

№	Жөмлөләр	«+» яки «-»
1	Габдулла Тукай, Абдулла Алиш, Максим Горький – татар язучылары.	
2	Сандугачлар һәм карлыгачлар көзен жылы якларга очып китәләр.	
3	Жидене бишкә тапкырлагач, утыз жиде була.	
4	“Сэгать” сүзендә 6 хәреф, 6 аваз.	
5	“Чана” сүзе ачык ижекләрдән генә тора.	

5. Определите корень слова. (Максимальное количество – 4 балла)

Сазлык – _____

Суыткыч – _____

Авылдаш – _____

Кышкы – _____

6. Напишите татарские народные пословицы о Родине. (За каждый правильный ответ по одному баллу, максимальное количество – 5 баллов)

7. Прочитайте текст и вставьте пропущенные окончания. (Максимальное количество – 8 баллов)

Куян баласы

Алия дәү әнисе белән йөрергә ярата. Алар болын____ да, басу____ да гел бергә баралар. Бүген басу____ Алия куян баласы күрде. Куян баласы ни өчендер качма____. Алия тиз генә аны колакларын____ тотып алды. Куян баласы Алия____ кулларыннан сикереп төшәргә тырышты. Ниһаять, ул арыды, тынычланды. Куян баласы йөри алмый, аның аяк____ авырта икән. «Дэваларбыз», – диде әбисе. Алар куян бала____ өй____ алып кайттылар. Алия аны бүлмә____ жибәрде, ә ишек____ япты.

Берничә көн___ куян баласы сикерә, йөгәрә, керт-керт итеп кәбестә яфраклары ашый башлады. Әй шатланды Алия!

Ә беркөн___ ул ялгыш ишек___ ачык калдырды. Йөгереп кайтты, бүлмәдән куян баласын эзли башлады – таба алмады. Кыз елап жибәрде.

– Елама, кызым, – диде әбисе. – Инде аның аяклары төзәлде. Куян баласы хәзер элеккечә йөгәрә ала, ул әнисе янына урманга китте. Сиңа рәхмәт әйтте. Хайван___ ирек яраталар бит алар.

Йомшак куян баласы әни___ сагынган. Алия моны аңлый иде. Ул алар___ очрашуы турында уйлады.

(3. Гомәровадан)

8. Выберите наиболее подходящую для текста «Куян баласы» пословицу. (Максимальное количество – 5 баллов)

- Сыерчык диңгез артына китсә дә, үз туган оясына кайта.
- Үз анасын зурлаган, кеше анасын хурламас.
- Сүзнең тозы – мәкаль.
- Батырлыкта матурлык.

9. Составьте и запишите рассказ по его началу. (10 предложений, максимальное количество – 20 баллов)

Марат балык тотарга бик ярата. Менә беркөнне иртән ул инешкә балык тотарга килде. Бервакыт ...

**Рус телендә урта гомуми белем бирү мәктәбенең рус төркемендә
укучылар өчен татар теленнән үткәрелә торган
муниципаль тур өчен олимпиада биремнәре
2018-2019 уку елы, 5 нче сыйныф**

**Олимпиадные задания муниципального тура по татарскому языку для
общеобразовательных организаций с обучением на русском языке
(для изучающих татарский язык)
2018-2019 учебный год, 5 класс**

Максимальный балл – 78

Время выполнения – 90 минут

1. Продолжите сравнения. (Максимальное количество – 7 баллов)

Бүре кебек _____

Куян кебек _____

Төлке кебек _____

Эт кебек _____

Ишәк кебек _____

Фил кебек _____

Жираф кебек _____

Сүзләр: хәйләкәр, куркак, кире, усал, тугры, озын, зур.

2. Прочитайте текст и вставьте пропущенные окончания.

(Максимальное количество – 8 баллов)

Китапханәләр

Китаплар эшләнә башлауга инде берничә мең ел үткән. Вавилонлылар һәм башка халыклар китап___ балчык___ ясаганнар. Кытай___ беренче китаплар___ бамбук пластинкалар___, ә Мисыр___ таш плитәләргә язганнар. Урта гасырларда пергаментка язганнар һәм пергаментлар__ дөфтәр кебек теккәннәр.

Китапларны китапханәләргә урнаштыралар. Китапханәләр___ зурлары да, кечкенәләре дә бар. Дөньяда иң зур китапханәләрнең берсе – Мәскәүдә Дәүләт китапханә___. Ул берничә бина___ тора. Без___ илебез___ басылып чык___ һәрбер китап, һәрбер газет-журнал шушы китапханәгә килә, һәм чит илләрдән дә китап, газет, журналлар алдырыла.

Татарстанда 4 мең___ артык китапханә исәпләнә, ә Милли китапханә Россия___ иң бай китапханәләр___ санала.

(Вакытлы матбугаттан)

3. Выберите наиболее подходящую для текста «Китапханәләр»

пословицу. (Максимальное количество – 5 баллов)

- Куркак кеше үз күлэгәсеннән дә курка.
 - Китапсыз өй – тәрәзәсез өй.
 - Надан белмәсә дә кычкыра.
 - Юл сорашып табыла.
-

4. Напишите цифрами. (Максимальное количество – 4 балла)

Унтугыз – _____

Сиксэн биш – _____

Ике йөз алтмыш жиде – _____

Өч мең биш йөз егерме биш – _____

5. Заполните таблицу. (Максимальное количество – 12 баллов)

Салих Сәйдәшев, Муса Жәлил, Габдулла Тукай, Фәрит Яруллин, Илһам Шакиров, Сара Садыкова, Абдулла Алиш, Бакый Урманче, Әлфия Афзалова, Харис Якупов, Роберт Миңнуллин, Шәүкәт Галиев

Шагыйрьләр, язучылар	Композиторлар	Жырчылар	Рәссамнар, сынчылар

6. Определите корень слова. (Максимальное количество – 5 баллов)

Тозсыз – _____

Акыллы – _____

Шәһәрчек – _____

Тотка – _____

Язгы – _____

7. Докажите, что эти слова являются омонимами (приведите примеры).
(Максимальное количество – 12 баллов)

Кара

1. _____

2. _____

Атлас

1. _____

2. _____

Көзге

1. _____

2. _____

8. Напишите татарские народные пословицы о дружбе. *(За каждый правильный ответ по одному баллу, максимальное количество – 5 баллов)*

9. Составьте и запишите рассказ по его началу. *(10 предложений, максимальное количество – 20 баллов).*

Көзнең матур бер көне. Данис этисе белән урманга гөмбә жыярга килделәр. Гөмбә эзләп йөргәндә кинәт ...

**Рус телендә урта гомуми белем бирү мәктәбенең рус төркемендә
укучылар өчен татар теленнән үткәрелә торган олимпиаданың
муниципаль этап биремнәре
(6 нчы сыйныф, 2018/2019 уку елы)**

*Время выполнения – 120 мин.
максимальный балл – 89*

Письменная часть.

**1. Прочитайте текст, выберите наиболее подходящий для него заголовок
и подчеркните его (максимальный балл – 3):**

А. Канатлы кунак

В. Каргалар килде

С. Безнең йорт

Безнең йорт шәһәр читендәрәк. Ишегалдында биек агачлар үсә. Агач башында ел саен каргалар оялый.

Бервакыт агачтан карга баласы егылып төшкән иде. Кыяфәтен караганда, бер явызның кулы уйнаганга охшый. Югыйсә аягы да, канаты да имгәнмәс иде. Сыңар канатын жиргә бәргәләп, карга баласы юкә төбендә ята.

Тирәсендә дүрт-биш малай. Нишләтергә дә белмиләр. Ул арада яқында гына «карр, карр» дигән тавыш ишетелде. Карасалар, юан ботакка карга килеп кунган. Муенын түбәнгә – карга баласына таба сузган. Күрәсең, әниседер. Малайларга ямансу булып китте. Аларның карга баласын бу килеш калдырасылары килми иде.

(Г.Шәрәфидән)

2. Продолжите рассказ и напишите небольшое сочинение (5 предложений).

№	Предложения	Макс.кол-во баллов - 15	Баллы
1.		3	
2.		3	
3.		3	
4.		3	
5.		3	

3. Расставьте реплики в нужном порядке (укажите последовательность в цифрах), чтобы получился диалог.

№	Предложения	Макс.кол-во баллов - 4	Баллы
	Мин кичә сиңа шалтыраткан идем. Әниң сине грипп белән авырый, диде. Әгәр теләсәң, мин сине табибка илтә алам.	0,5	
	Рәхмәт, син чын дус!	0,5	
	Сәлам, Алсу! Синең хәлләрең ничек?	0,5	
	Ярый.	0,5	
	Берни дә түгел. Алайса, әйдә, киттек.	0,5	
	Хәзер берәз яхшырак. Соравыңа рәхмәт.	0,5	

	Бик әйбәт булыр иде. Бик зур рәхмәт сиңа, Марат.	0,5	
	Һәрвакыт мөрәжәгать ит!	0,5	

4. Дөпишите пропущенные слова в следующих пословицах.

№	Предложения	Макс.кол-во баллов - 15	Баллы
1.	Дусны табу жиңел, саклавы _____ (ничек?).	3	
2.	Уйнап сөйләсән дә, _____ (ничек?) сөйлә.	3	
3.	Һөнәр ашарга сорамай, үзе _____ (нишли?).	3	
4.	Башланган _____ (нәрсә?) – беткән эш.	3	
5.	Бер галим _____ (күпме?) наданны жиңәр.	3	

5. Переведите на татарский язык и запишите.

1. Я горжусь успехами своего друга.
2. Эти люди желают тебе добра.
3. Мне нужны некоторые сведения об истории этого театра.
4. В жизни каждого человека бывают счастливые события.
5. Ты уже поговорил с родителями о поездке в Санкт-Петербург?
6. Если хотите, я вам принесу эту статью.
7. Какая самая популярная передача среди молодёжи?
8. Она взяла лист бумаги и начала рисовать.

№	Предложения	Макс.кол-во баллов - 16	Баллы
1.		2	
2.		2	
3.		2	
4.		2	
5.		2	

6.		2	
7.		2	
8.		2	

6. Допишите окончания слов в предложениях.

№	Предложения	Макс. кол-во баллов - 9	Баллы
1.	9 декабрь – Хәсән Туфан____ туган көн____.	1	
2.	Урал____ заводта эшли, Уфа____ укый, Урта Азия һәм Кавказ буйлап жәяүләп сәяхәт итә, гомер____ 16 ел____ сөргендә уздыра.	2	
3.	Татар әдәбият____ дәрәслек____ аның шигырь____ жиңел генә эләкмәгән.	1,5	
4.	Аларның халык____ барып ирешү юл____ Моабит дәфтәр____ тарих____ охшаш.	2	
5.	1940 ел____ 18 ноябрь____ Хәсән Туфан____ кулга алалар.	1,5	
6.	Ул башта үлем____, аннан гомерлек сөрген____ хөкем ителә.	1	

7. Переведите на русский язык и запишите.

- 1) Иртәгә, 9 декабрьда, Татарстан территориясендә төнлә һәм көндөз урыны белән томан төшәчәк.
- 2) Үзегезнең эти-әниегезгә тыныч йокы теләгез.
- 3) Нәркем үз тамырларын белергә тиеш.
- 4) Габдулла Тукайның «Туган тел» шигырен искә төшерегез.
- 5) Кайбер карлыгачлар Көнчыгыш һәм Көнъяк Африкага очып китәләр.

№		Макс.кол-	Баллы
---	--	-----------	-------

	Предложения	во баллов - 10	
1.		2	
2.		2	
3.		2	
4.		2	
5.		2	

8. Прочитайте текст и вставьте нужные слова (максимальное количество баллов – 13).

<p>Имбир – _____ яшел тропик үсемлек. Дөвалау _____ имбирнең чи тамыры _____ киптереп вак итеп төөлгән тамырының порошогы кулланыла. Имбирне борынгы заманнардан _____ үстерәләр. Хәзер Кытай, Корея, Малазия, Индия аны _____ күләмдә житештерә.</p> <p>Имбир – ачы _____ хуш исле тәмләткеч, шул ук вакытта _____ нәтижәле дөвалау чарасы да. Үсемлекнең вакланган чи тамырын су парында тотып куу ысулы _____ эфир мае ясала. Ул ислемай, косметик әйберләр эшләп чыгаруда _____ кулланыла.</p> <p>Имбир Якын Көнчыгыш кухнясында бик популяр, _____ иттән, яшелчәләрдән, оннан хәзерләнгән ризыкларга һәм, шулай ук, төрле эчемлекләргә кушалар.</p> <p>Имбир составындагы бик күп биологик актив матдәләр организмны тукландыралар, ашаган ризыкны эшкәртүне һәм үзләштерүне яхшырталар. _____ имбирдә ашказаны, эчәкләрнең, ашказаны асты бизенең эшчәнлеген стимуллаштыра _____ матдәләр бар. Шул сәбәпле, имбир тамыры ашкайнату әгъзалары авыруы</p>	<p><i>бик</i></p> <p><i>бирле</i></p> <p><i>ярдәмендә</i></p> <p><i>киң</i></p> <p><i>аны</i></p> <p><i>яисә</i></p> <p><i>күп</i></p> <p><i>чөнки</i></p> <p><i>өчен</i></p> <p><i>вакытында</i></p> <p><i>торган</i></p> <p><i>мәңге</i></p> <p><i>һәм</i></p>
---	--

_____ нәтижәле дэвалау чарасы булып тора.	
---	--

9. Установите соответствие между словом и его лексическим значением (максимальное количество баллов – 4).

А. Сөйкемле	1. Кешеләрнең жәмгыятькә һәм бүтән кешеләргә карата мөнәсәбәтләре.
Ә. Әхлак	2. Яхшылык, игелек итү.
Б. Тыйнак	3. Күңелгә ошый торган.
В. Мәрхәмәт	4. Үзен мактарга, күрсәтергә тырышмаучан, әдәпле.
	5. Яхшы тәрбия алган.

А	Ә	Б	В

Рус телендә урта гомуми белем бирү мәктәбенең рус төркемендә укучылар өчен татар теленнән үткәрелә торган олимпиаданың муниципаль этап биремнәре (7 нче сыйныф, 2018/2019 уку елы)

Время выполнения – 120 мин.

максимальный балл – 112

Устная часть (25 баллов)

Составьте рассказ о рабочих профессиях (5 – 7 предложений).

Письменная часть (87 баллов)

1. Прочитайте текст.

... файдалы хезмэтләрә турында күптәннән билгеле. Урманның һәр гектарында 5 ... оясы булса, агачларның таза үсүе турында борчыласы юк икән. Алар, яңгыр суалчаннары кебек, үзләренә сукмак салып, туфракны йомшарталар, моның белән анда һава алмашынуга, туфракны дымландыруга һәм аны черемә белән баетуга булышлык итәләр.

Кайчакта урманга баручылар ... ояларын актаралар. Бу – табигатькә зур зыян.

Энтомолог И.А. Халифман «...» дигән китабында: « ... ояларын туздыру урманга акрынайтылган хәрәкәттәге мина кую белән бердәй», – дип язган.

Күпне белсәң, табигатьне, шул исәптән ... да яратасың. Урманга барган саен, аларның эшчәнлеген карап-карап торам. Санитарлар төрле якка сукмак салып, урманны чистартуға ныклап керешкән булалар.

(Вакытлы матбугаттан)

Ответьте на следующие вопросы:

- 1) Текст нәрсә турында?
- 2) Аларны нәрсә белән чагыштыралар?

3) Алар нинди эштә катнашалар?

4) Табигатькә ничек зыян салына?

5) Урманда үзеңне ничек тотарга кирәк? Шул турыда 5 жәмлә төзеп

яз.

№	Ответы	Макс.кол-во баллов - 11	Баллы
1.		3	
2.		1	
3.		1	
4.		1	
5.	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	5	

2. Переведите на русский язык и запишите.

1) Саф һава керсен, шуның өчен тәрәзэләрне ачарга кирәк.

2) Кояш чыкса да, көн жылынмады.

3) Нихәтле тырышсаң, үзең өчен шулхәтле яхшы.

4) Аның әтисе – сәүдә фирмасының житәкчесе.

5) Балалар кошларга булышырга вәгъдә иттеләр һәм сүзләрендә тордылар.

№	Предложения	Макс.кол-во баллов - 10	Баллы
1.		2	

2.		2	
3.		2	
4.		2	
5.		2	

3. Допишите окончания слов в предложениях.

№	Предложения	Макс. кол-во баллов - 9	Баллы
1.	Тоткынлык ел_____ – Хәсән Туфан иҗат_____ иң югары нокта_____ житкән еллар.	1,5	
2.	Ә колония_____ шигырь язу өчен кәгазь булмый.	0,5	
3.	Хәсән Туфан шигырь_____ башта фәкать күңел_____ беркетеп, исендә тотта.	1	
4.	Ләкин күбрәк языла башлау белән алар_____ хәтердә тоту авырлаша.	0,5	
5.	Шагыйрь ул вакытта металлургия завод_____ кайнар цех_____ эшли.	1	
6.	Күбесенчә үз теләк_____ белән төнге смена_____ йөри.	1	
7.	Ә Хәсән абый, иптәш_____ күзлек_____ жыя да, өч-дүрт кат итеп киеп, каты карандаш_____ кыл очы сыман очлап, шигырь_____ папирос кәгаз_____ яза.	2,5	
8.	Биш бармак яссылык_____ кәгазь кисәк_____ Хәсән абый 300 юллык шигырь сыйдыра.	1	

4. Допишите пропущенные слова в следующих пословицах.

№		Макс. кол-во балло в - 10	Баллы
1.	Адашкан кешедән _____ (нәрсә?) сорамайлар.	2	
2.	Тыйнакның кулы эшләр, _____ (кемнең?) теле эшләр.	2	
3.	Әйбернең яңасы яхшы, дуһның _____ (ниндие?) яхшы.	2	
4.	Сүздә мактанма, _____ (нәрсәдә?) мактан.	2	
5.	Мең дуһ аз, _____ (күпме?) доһман күп.	2	

5. Прочитайте текст и вставьте нужные слова (максимальное количество баллов – 16).

<p>Билгеле булганча, 2019 елда Казанда WorldSkills һөнәри осталык _____ дөнья чемпионаты узачак. Әлеге _____ чарага эзерлек күптән бара инде. Һәр мөһим ярышларның _____ талисманы була. WorldSkills Kazan 2019 талисманнары да _____ булды.</p> <p>Татарстан Президенты Рөстәм Миңнеханов һәм милли уеннарда катнашу _____ жыелган тамашачылар Алмаз, Алтын _____ талисманнарны беренче булып күрделәр. 2019 елда Казанда узачак WorldSkills дөнья чемпионатының _____ йөзләре – Алмаз һәм Алтын булачак. Әлеге уйлап чыгарылган персонажлар үз сәләтләре аркасында бөтен өлкәләрдә _____ уңышка ирешүне күздә тота. Алар – чемпионатта катнашучыларның _____ образы.</p> <p>Оештыручылар, чара Казанда узгач, талисманнар _____ чемпионатның милли төсмергә ия булуын да</p>	<p><i>өчен</i></p> <p><i>үз</i></p> <p><i>дә</i></p> <p><i>тиз</i></p> <p><i>билгеле</i></p> <p><i>аша</i></p> <p><i>дигән</i></p> <p><i>жыелма</i></p> <p><i>төп</i></p> <p><i>исемле</i></p> <p><i>мөһим</i></p> <p><i>барлык</i></p> <p><i>иң</i></p> <p><i>һәм</i></p> <p><i>белән</i></p> <p><i>буенча</i></p>
--	---

<p>телиләр. “Алмаз” _____ “Алтын” _____ исемнәре күнекмәләрнең камил булуын күрсәтә. Чөнки алмаз _____ алтын – дөнъядагы _____ кыйммәтле материаллар. Житмәсә, чемпионатта “Зәркән эше” _____ компетенция дә бар.</p> <p>Кызыксынучанлык, эш сөючәнлек, акыл – талисманнарның төп сыйфатлары. Талисманнарның үз легендасы бар: алар _____ авырлыкларны да _____ жиңеп чыга.</p>	
---	--

6. Переведите на татарский язык и запишите.

- 1) Извините, мне нужны часы, к кому можно обратиться?
- 2) Объясните, пожалуйста, как можно доехать до Галерии современного искусства.
- 3) В течение всего ноября стояла хорошая погода.
- 4) Сегодня была ясная солнечная погода, а завтра ожидается снег.
- 5) Это один из самых сложных вопросов.
- 6) Хотя мы живём в одном доме, я вижу его очень редко.

№	Предложения	Макс.кол-во баллов - 12	Баллы
1.		2	
2.		2	
3.		2	
4.		2	
5.		2	
6.		2	

7. Прочитайте текст. Посмотрите внимательно на каждую строку: некоторые строчки правильные, а в некоторых строках есть ошибки.

Если считаете, что все верно, в правый столбик поставьте плюсик, неверно – укажите ошибку (максимальный балл – 9, за каждое верное совпадение по баллу).

Умартачылык		
	<i>Бал борынгы заманнарда ук дэвэлау максатында</i>	<i>дэвэлау</i>
	<i>файдаланылган. Борынгы Грециянең атаклы математигы</i>	+
1.	Пифагор үзенең озын гөмерле булуын бал ашаудан күргән.	
2.	Атаклы табиб, шагыйрь Аbugалисина: «Әгәр яшьлегенне	
3.	сакларга теләсән, бал аша», – дигән. Соңгы арада умартачылык	
4.	продуктлары фәнни нигездә өйрәнелә, моның өчөн	
5.	продуктларның химик составы, аларның сәламәт һәм авыру	
6.	кеше организмына тәйсир итү көче тикшерелә. Хәзерге	
7.	вакытта дэвалау препаратлары – бал, корт агуы, корт ана сөте	
8.	катнашкан препаратлар алу технологиясе эшләнде.	
9.	Бал составында 60 ка якын мөтдә бар.	

8. По описанию найдите и напишите название предмета.

№	Предложения	Макс.кол-во баллов - 6	Баллы
1.	_____ – иген, жиләк-жимеш, яшелчәләрнең жыелган күләме.	1	
2.	_____ – берәр максат белән, кемнең дә булса килү уңае белән вакытлыча бергә булу, жыелу.	1	
3.	_____ – тәүлек эчендә вакытны үлчәү әсбабы.	1	
4.	_____ – пассажирлар транспортка утыру	1	

	яки төшү өчен билгеләнгән урын.		
5.	_____ – спектрда төп төсләрнең берсе – зәңгәр белән сары арасындагы төс.	1	
6	_____ – куркусыз, кыю, уңган, булган кеше, баһадир.	1	

9. Установите соответствие между словом и его лексическим значением (максимальное количество баллов – 4).

<p>А. Сәнгать</p> <p>Ә. Мәдәният</p> <p>Б. Икътисад</p> <p>В. Сәнәгать</p>	<p>1. Кешеләрнең җәмгыятькә һәм бүтән кешеләргә карата мөнәсәбәтләре.</p> <p>2. Хужалык төзелеше, тормышы.</p> <p>3. Культура.</p> <p>4. Дөнъяны эстетик танып белү.</p> <p>5. Чимал эшкәртү.</p>
--	--

А	Ә	Б	В

**Рус телендә гомуми белем бирү оешмаларының рус төркемнәрендә белем алучы укучылар өчен татар теленнән муниципаль тур олимпиада биремнәре
8 нче сыйныф**

*үткәру вакыты – 120 мин.
максималь балл – 81*

Устная часть

Озаглавьте и опишите рисунок (15 баллов)

Письменная часть.

1. Переведите текст на татарский язык и запишите в строке после каждого предложения. 14 баллов

№	Предложения	Макс. кол-во баллов за правильный ответ – 14 баллов	Баллы
1.	Коля заболел. Сейчас он лежит в больнице.	2	
2.	Никто к нему в гости не приходил. Могли заразиться.	2	
3.	Лежит Коля, глядит в окно. А с третьего этажа можно увидеть только небо.	2	
4.	Вдруг Коля увидел в окне красный шар.	2	
5.	Шар поднимается к окну и двигается вверх и вниз.	2	

6	Коля внимательно посмотрел. На шарике нарисовано смешное лицо.	2	
7.	Стало Коле хорошо. Это пришли его друзья. Они помнят о Коле.	2	

2. Сэнец авыру иптәшегезнең хәлен белгәнегез бармы? Шул турыда языгыз (10 баллов. 1 балл за каждое правильное предложение).

3. Подберите и допишите пропущенные слова в пословицах. 7 баллов

№	Предложения	Слова	Макс. кол-во баллов за правильный ответ – 7	Баллы
1	Дөньяда иң кечкенә бәхет - байлык, иң зур бәхет - _____.	байлык	1	
2	_____ - сәламәтлек билгесе.	мал	1	
3	Сау кешегә көн дә _____.	бәйрәм	1	
4	_____ бер айлык, саулык - гомерлек.	саулык	1	

5	Баш сау булса, башка _____ табылыр.	карават	1	
6	Авыруга алтын _____ та ярдәм итми.	бүрек	1	
7	Баш сау булмаса, _____ күзгә күренми.	матурл ык	1	

4. Составьте предложения с словосочетаниями. 10 баллов

Башка кию, баш бармак, баш хәрәф, баш ию, баш күккә тию.

№	Предложения	Макс. кол-во баллов за правильный ответ—10	Баллы
1.		2	
2.		2	
3.		2	
4.		2	
5.		2	

5. Расставьте ударения в словах. 15 баллов

Тракторчы, открыткалар, уйнагыз, уйнасыннар, утыр, утырсын, сикермә, бирми, башкала, ничә? мондый, ягни, иң матур, ямь-яшел, без дә.

6. Прочитайте текст. Ответьте на вопросы и запишите в строке после каждого предложения. 10 баллов

Сохранить здоровье не просто, а потерять можно сразу. Сбереечь его поможет спорт! Физические упражнения укрепляют мускулатуру, сердце, позволяют оставаться стройными, избавляют нас от многих болезней.

Великий философ говорил о пользе занятий спортом: «Гимнастика удлинняет молодость человека».

Здоровье – это красота! Об этом люди знали еще в Древнем Китае и Индии, в Древней Греции. Здоровый человек всегда хорошо выглядит.

А.С.Пушкин был крепкого телосложения, мускулистый, гибкий, благодаря ежедневной гимнастике. Л.Н.Толстой прожил долгую жизнь

благодаря физическим упражнениям. Он увлекался ездой на велосипеде, на лошади. В 82 года он за день совершал верхом дальние прогулки.

№	Предложения	Макс. кол-во баллов за правильный ответ – 10 баллов	Баллы
1.	Сәламәтлекне сакларга нәрсә ярдәм итә?	2	
2.	Физик күнегүләрнең нинди файдасы бар?	2	
3.	Бөек философ спортның файдасы турында нәрсә әйткән?	2	
4.	“Сәламәтлек – матурлык” дигән фикер белән килешәсезме?	2	
5.	А.С.Пушкин һәм Л.Н.Толстой ни өчен сәламәт булганнар?	2	

Рус телендә гомуми белем бирү оешмаларының рус төркемнәрендә белем алучы укучылар өчен татар теленнән муниципаль тур олимпиада биремнәре

9 нчы сыйныф

Максимальный балл – 96

Время выполнения – 180 минут

Устная часть

Озаглавьте рисунок. Охарактеризуйте представителя каждой профессии. 25 баллов

Письменная часть

1. Переведите текст на русский язык и запишите в строке после каждого предложения. 12 баллов

№	Предложения	Макс. кол-во баллов за правильный ответ – 12 баллов	Баллы
1.	Дәүләтнең бюджеты булган кебек, һәр гаиләнең дә бюджеты була.	2	
2.	Ул акчаны дәрәс тотарга ярдәм итә.	2	
3.	Сезгә, булчак гаилә башлыкларына һәм хужабикәләргә, гаилә бюджетын төзәргә өйрәнергә кирәк.	2	
4.	Ул керемнәр һәм чыгымнардан тора.	2	
5.	Керемгә хезмәт хакы, пенсия, пособие, эшмәкәрлек табышы керә.	2	

6	Чыгымнарга салымнар, газ, ут, страхование өчен түләүләр, азык-төлек, киём-салым, мәгариф, мәдәнияткә тотылган чыгымнар керә.	2	
---	--	---	--

2. Запишите пропущенные реплики в диалогах. 14 баллов

№	Реплики	Макс. кол-во баллов за правильный ответ – 14	Баллы
1.	- ...? - Иделнең сул як ярына урнашкан.	2	
2.	- ...? - 1 миллионнан артык кеше яши.	2	
3.	- ...? - Шәһәр жиде районга бүленгән.	2	
4.	- - Казанның иң истәлекле урыны – Кремль.	2	
5.	- Казан Кремле эчендә нәрсәләр бар? -	2	
6.	- Кремль каршында нинди һәйкәл бар? -	2	
7.	- Казанда иң яраткан урының нинди? -	2	

3. Распределите следующие слова по группам. 5 баллов

Сатучы, шофер, икътисадчы, трамвай йөртүче, агроном, тракторчы, укытучы, биюче, тәрбияче, зоотехник, фәнни хезмәткәр, рәссам, архитектор, троллейбус йөртүче, игенче, елгачы, скульптор (сынчы), сыер савучы, машинист, диңгезче.

- 1) Сәүдә һәм икътисадка бәйле һөнәрләр: ...
- 2) Транспортка бәйле һөнәрләр: ...
- 3) Авыл хужалыгына бәйле һөнәрләр: ...
- 4) Мәгърифәткә бәйле һөнәрләр: ...
- 5) Сәнгатькә бәйле һөнәрләр: ...

4. Составьте предложения с словосочетаниями. 10 баллов

Һөнәр сайлау, җаваплы вазифа, максатка ирешү, киңәш бирү, эшкә урнашу.

№	Предложения	Макс. кол-во баллов за правильный ответ – 10	Баллы
1.		2	
2.		2	
3.		2	
4.		2	
5.		2	

5. Определите правильное написание собственных имен и напишите в таблице. 10 баллов

№	Собственные имена	Правильное написание собственных имен	Макс. кол-во баллов за правильный ответ – 10	Баллы
1.	(Т, т)атарстан (Р, р)еспубликасы			
2.	(К, к)азан (Д, д)әүләт (У, у)ниверситеты			
3.	(Ж, ж)иңү (К, к)өне			
4.	(Х, х)алыкара (Х, х)атын-кызлар (К, к)өне			
5.	(М, м)инистрлар (С, с)оветы (Р, р)әисе			
6.	(Д, д)әүләт (Д, д)умасы			
7.	(Р, р)оссия (Ф, ф)едерациясе (П, п)резиденты			
8.	(С, с)аратов (Ө, ө)лкәсе			
9.	(И, и)дел (Е, е)лгасы			
10.	(Г, г)алиаскәр (К, к)амал			

.	(И, и)семендәге (Т, т)атар (Д, д)әүләт (А, а)кадемия (Т, т)еатры			
---	--	--	--	--

6. Напишите рассказ о самом любимом месте в родном городе (10 предложений). 20 баллов

**Рус телендә урта гомуми белем бирү мәктәбенең рус төркемендә
укучылар өчен татар теленнән үткәрелә торган
муниципаль туры өчен олимпиада биремнәре
2018-2019 уку елы, 10 нчы сыйныф**

**Олимпиадные задания муниципального тура по татарскому языку для
общеобразовательных организаций с обучением на русском языке
(для изучающих татарский язык)
2018-2019 учебный год, 10 класс**

Максимальный балл – 149

Время выполнения – 180 минут

I. Устная часть.

1. Озаглавьте картину. Составьте рассказ и расскажите (12-15 предложений) – макс. кол во баллов (2 +30=32)

II. Письменная часть

2. Прочитайте текст (за все задания макс. – 18 б.).

2.1. Разделите на смысловые части и озаглавьте каждую часть (макс. – 10 б.).

Бүгөн алар урманга барырга уйладылар. Күбесенең туган көннәре жәй башында. Гөлнараларның сыйныфы унбиш яшьләре тулганны билгеләп үтәргә булды. Соңгы уку елында матур **хатирәләр** калсын әле.

Алар урманга килеп житкәндә, кояш шактый күтәрелгән иде инде. Агачлар тагын да яшәреп киткәндәй тоелды. Чәчәкләр дә көндәгегә караганда матуррак!

Тирә-якка соклана-соклана сукмактан кереп барганда, Гөлнара кычкырып жибәрде: «Ә без бит әле урманнан рөхсәт сорамаган!» Бу сүзләрдән кайсы көлдә, ә кайберләре тезелешеп басып: «Урман бабай, керергә мөмкинме? Мөмкин булса, бер кошыңны сайратчы», – диде. **Шулчак**, чыннан да, бер кошчык бик моңлы итеп сайрап жибәрде.

Сыйныфташлары уйнаганда да, бәрәңге пешергәндә дә, ул эшчән кырмыскаларны карап, урман докторы тукранның тавышын тыңлап йөрде. Табигать барысын да аңлый, ә дус егетләре, кызлары ни өчен аңламыйлар соң аны?

Сәеррәк шул ул: башкалар кочак-кочак чәчәк жыйганда да Гөлнара берничәнә генә өзә; иптәшләре агач ботагын сындырганда да үзенә кулларында авырту сизгәндәй була.

«Аерылып йөрү килешмәс», – дип, Гөлнара дуслары янына килде. Сөйләшеп, көлешеп утыргач, кәефе дә күтәрелеп китте. Кайтыр вакыт житте. Алар жыена башладылар. Гөлнара консерв банкаларын, кәгазь кисәкләрен жыярга тотынды. Бер-ике иптәше дә аңа килеп кушылды. Урманны пычратып калдырырга ярамас! Кайбер сыйныфташлары: «Жыегыз, жый!» – дип көлештеләр. Әмма ул бер сүз дә дәмдә, йөрәгә әрнеп уйлады гына: «Юк, аңламыйлар мине. Әнә **тукран** да агачларны кортлардан коткара, кырмыскалар да урманы чистарта. Ә без?» *Ф.Бәдретдиновадан*

2.2. Подберите и напишите синонимы выделенных слов (1 б. за каждое слово, макс. - 4 б.)

2.3. Найдите и выпишите из текста слова, выражающие просьбу (макс. – 4 б.).

3. Напишите 12 – 15 предложений, как ответ на вопрос из текста “Ә без?” (макс. - 30 б.)

4. Переведите на русский язык и запишите (макс. – 6 б.).

1) Бөек Ватан сугышында кешеләр генә түгел этләр дә катнашкан. 2) Этләр яхшы элемтәче булганнар. 3) Мәсәлән, Джек кушаматлы эт 3 меңгә якын хәбәр тапшырган. 4) Рекордны Ленинград фронтында “рядовой” Дик куйган. 5) Этләр 303 шәһәрне минадан чистартканнар. 6) Меңләгән яралы солдатларны сугыш кырыннан алып чыкканнар.

5. Допишите пропущенные слова в следующих пословицах (макс. – 5 б.).

1. _____ (кем?) өйрәнер, ахмак өйрәтер.
2. _____ (нинди?) сүз таш кисә.
3. Эзләмичә _____ (нәрсә?) дә табылмас.
4. Һәр эш _____ (нәрсәсә?) белән, ботка пешә мае белән.
5. _____ (кемне?) сыйласаң, этенә сөяк сал.

6. Переведите на татарский язык и запишите (макс. – 6 б.).

- 1) Некоторые виды растений и животных занесены в Красную книгу.
- 2) По богатству природы и красоте пейзажей Татарстан может соревноваться со многими государствами Европы.
- 3) Природа – это цветы в вазе, пение соловья, солнечные пляжи и теплый дождь, хорошее настроение.
- 4) Любите природу, берегите её, и она будет вам благодарна.
- 5) Сохранение природы – это сохранение жизни на Земле.
- 6) Она играет огромную роль в воспитании человека и в сохранении его здоровья.

7. Допишите пропущенные части диалога (макс. - 8 б.).

- ... ?

- Мин яна күлмәгемне кидем, чөнки бүген минем туган көнем. Аны миңа әнием текте.

- ... ?

- Ул – фотограф.

- ... ?

- Юк, минем аның фотоларын күргәзмәдә генә күргәнем бар.
- ... ?
- Әйе, нәкъ менә шундый күлмәк теләгән идем. Тагын компьютер.
- ... ?
- Әтием бүләк итте. Ул – чын язучы.
- ... ?
- Чын язучылар яхшы китаплар яза, ә чын булмаганнар жыен чүп-чар.
- ... ?
- Мин феялар турында укырга яратам.
- ... ?
- Әйе. Әле тагын Кар кызы буласым килә.

8. Прочитайте стихотворение, найдите и выпишите глаголы в отрицательной форме, переведите (макс. - 14 б.).

“Не бери”, “не говори”.
 “Не дерись”, “не обзывайся”,
 “Не перечь”, “не отвлекайся”,
 “Не царапай”, не кори”...

Это кто такой ученый,
 Умный, строгий и прямой
 Ребятишек увлеченно
 Учит словно заводной:
 “Ты не бегай”, “ты не прыгай”,
 “Ты не лазай”, “ты сиди”,
 Да “не трогай”, да “не двигай”,
 Да “волчок не заводи”...
 Это мальчик наш Василий,
 Двух малюток старший брат.
 Мама с папой поручили,
 Уходя ему ребят.
 Из-за строгости братишки
 Малыши сидят. Как мышки.
 Строгость в меру хороша,
 Меру знай, моя душа. (Татьяна Дашкевич)

9. Прочитайте предложения, верните слова, образовав нужную форму, в текст (макс. – 10б.).

Бездә _____ кошларны суыклар куркытмый, ә менә _____ – аларның иң явыз дошманы. Менә шуңа күрә дә без кошлар турында даими кайгыртырга, _____ ясап элэргә тиеш булабыз. Жимлекне бакчага элеп куйганда, кошлар агачларда булган _____ бөжәкләрне дә чүплиләр. Жимлекләрне _____ эшлэргә мөмкин.	кышлау ач жим зарар төрле
---	---------------------------------------

10. Напишите комментарий соревнования Вашего любимого вида спорта для телезрителей (8 -10 предл., макс. - 20 б.).

**Рус телендә урта гомуми белем бирү мәктәбенең рус төркемендә
укучылар өчен татар теленнән үткәрелә торган
муниципаль туры өчен олимпиада биремнәре
2018-2019 уку елы, 11 нче сыйныф**

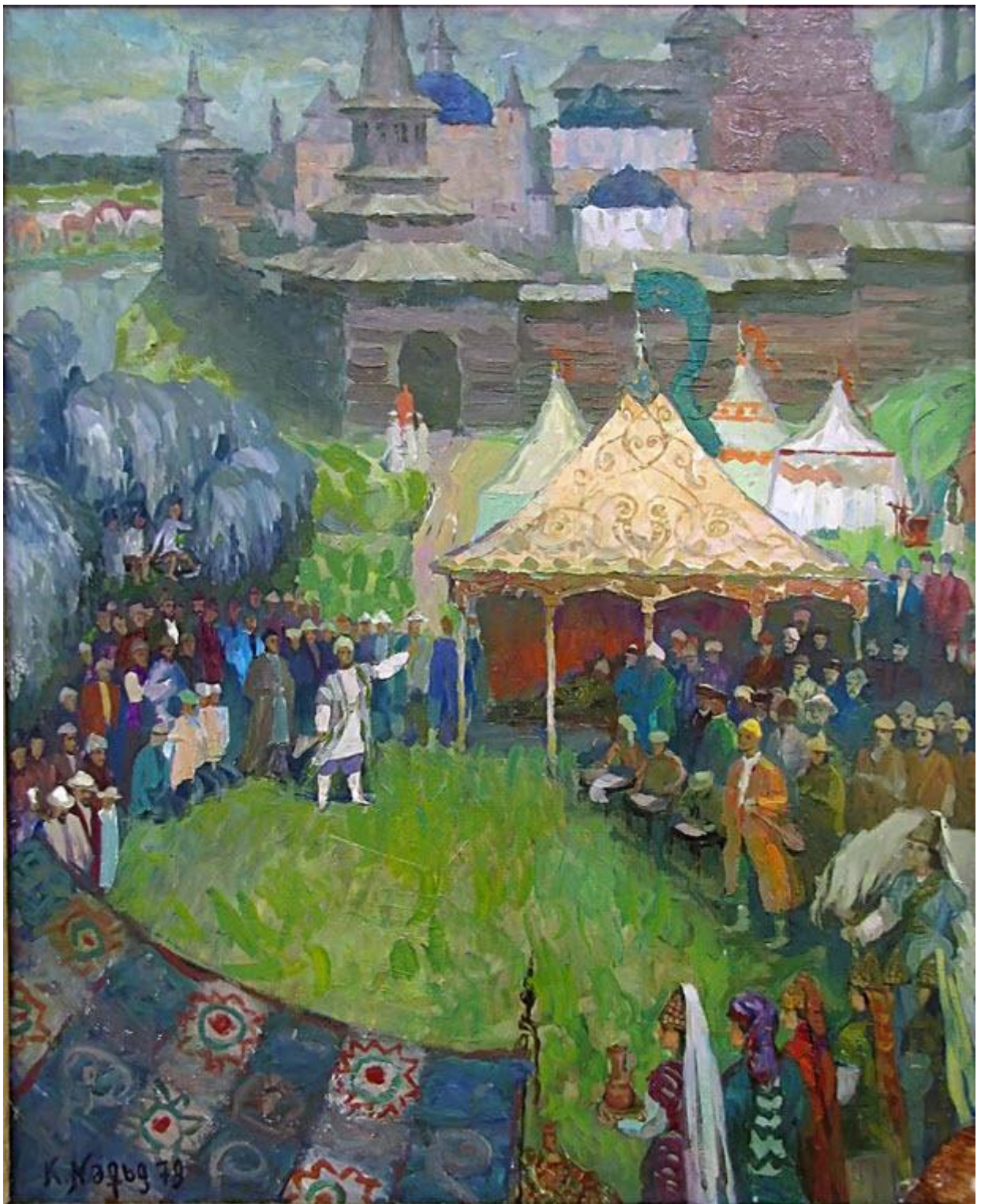
**Олимпиадные задания муниципального тура по татарскому языку для
общеобразовательных организаций с обучением на русском языке
(для изучающих татарский язык)
2018-2019 учебный год, 11 класс**

Максимальный балл – 156

Время выполнения – 180 минут

I. Устная часть (32 б.)

1). Озаглавьте картину (2 б.). Составьте небольшой рассказ по картине (12-15 предл. – макс. – 30 б.).

II.

2. Прочитайте. О героизме и творчестве какого татарского поэта или писателя вы знаете? Напишите об этом (12-15 предл., макс. - 30 б.)

Татарстан Язучылар союзының вестибюленә мәрмәр такта куелган. Ул тактада Бөек Ватан сугышында үлеп калган утыз язучының фамилиясе язылган. Алар язасы эсәрләрен язып бетермичә, яшәргә өлгермичә үлгәннәр.

Польша жирендәге Згеж дигән кечкенә генә шәһәрдә Гадел Кутуй күмелгән. “Тапшырылмаган хатлар” авторы Фатих Кәрим жиңүгә ике ай кала Кенисберг янында һәлак була. Дахауның крематорий мичләрендә фашистлар Совет Армиясе полковнигы шагыйрь Хәйретдин Мөжәйне яндырдылар. Бу исемлектә жырлары бөтен планетага таралган легендар Муса Жәлил, аның көрәштәше Абдулла Алиш та бар. ...

3. Переведите на русский язык и запишите (макс. – 6 б.).

(1) Вакыт үтә дә китә. (2) Вакыт агышын күреп булмый, диләр. (3) Дөрес түгел. (4) Вакыт үзе узган жирдә зур ташпулатлар, чәчәккә күмелгән бакчалар, яна электростанцияләр, куе урманнар калдырып китә. (5) Вакыт яна төзелгән шәһәрләр, яна язылган эсәрләр, яна ачылган йолдызлар булып күз алдына баса. (6) Вакыт кешеләрне ашыктыра. (Фәнис Яруллин).

4. Переведите на татарский язык и запишите (5 б.).

1. Это произошло в дни фестиваля молодежи в Казани. 2. Ко мне подошла девушка и на ломаном татарском языке начала произносить отдельные слова. 3. Смысл слов мне был ясен, но что хотела узнать девушка, я никак не мог понять. 4. Я ее не поняла потому, что она заучила отдельные слова, а грамматики не знала. 5. А надо было слова между собой связать.

5. Напишите диалог со своим одноклассником на тему: “Нужно ли знать грамматику изучаемого языка?”(макс. – 20 б.)

6. Найдите лишние слова, выпишите, переведите (4 б.). С выделенными словами составьте предложения (4 б.) – (макс. – 8 б.).

1) бозлы, бозык, бозлана

2) очлы, очла, очкын

3) язгы, язмача, язулы

4) чәчле, чәчкеч, чәчүлек

7. Найдите слова, спрятанные в следующих словах (макс. - 10 б.):

умыртка, юмартлык

8. Прочитайте, напишите ответ (макс. – 5 б.)

Роза, Нина, Наза, Әсма бер малай белән танышалар. Үзләренең исемнәрен әйтәләр дә:

- Синең исемең ничек соң? – дип сорыйлар.
- Берегезнең исеменнән беренче хәрәфне, икенчегезнең исеменнән икенче хәрәфне, өченчегезнең исеменнән өченче хәрәфне, дүртенчегезнең исеменнән дүртенче хәрәфне алып, бергә тезгәч, минем исемем килеп чыга, - дигән малай.

Малайның исеме ничек булган?

9. Восстановите стихотворение, допишите пропущенные слова (по 2 б. = 24 б.)

Ап-ак тау ...	Ак шәлен ...	,
Ап-ак кар ...	Ап-ак кыш
Ап-ак яр ...	Ак мамык ...	,
Ап-ак юл ...	Ак баулы
Ак тунлы ...	Ак кардай	,
Ак бүрек	Ак тауга

(Р.Вәлиева)

10. Напишите подходящие реплики (по 1 б = 4 б.).

1) Спроси у учителя о том, когда он(а) объявит результаты самостоятельной работы.

2) Сообщи другу (подруге), если в выходные погода будет хорошая, то вы всей семьей пойдете на каток.

3) Сообщи маме о том, что ты стал(а) победителем международной олимпиады.

4) Предложи сестре сходить вместе на премьеру нового фильма.

11. Придумайте и напишите пропущенную часть текста (5 – 6 предл., по 2 б = 12 б.)

Минем исемем Бак. Мин хәзер аспирант. Ун ел элек мин Ханойда бер кыз белән таныштым. Ул вакытта миңа 17 яшь - мин 10 нчы класста укый идем. Ул кыз исә – 8 нче класста. Без китапханәдә таныштык.

.....

Мин дә лекцияләр тәмамлангач, китапханәгә йөгерәм. Аны көтәм. Килсен генә. Ул килгәч, без коридорда озак сөйләшеп утырабыз. Аннан соң урамга чыгабыз, паркта йөрибез, кафега керәбез, мороженое (туңдырма) ашыйбыз. Ул шоколадлы мороженое бик ярата иде.